

Vicenç Villatoro

“Viva la muerte”

Sempre m'ha semblat especialment revelador i expressiu el lema que va popularitzar el general José Millán-Astray, cap de la Legió estrangera de l'exèrcit espanyol, “Viva la muerte”. Un crit que ja tenia tradició, però que es va fer especialment cèlebre quan Millán-Astray el va llançar contra Unamuno en un acte a Salamanca l'any 1936, acompanyant un altra frase fascinant del mateix general: “Muera la inteligencia”. Però quedem-nos de moment amb la primera. “Viva la muerte” és un crit significatiu perquè estic convençut que una de les característiques essencials del pensament totalitari és l'exaltació de la mort. Des dels crits de Millán Astray fins a les calaveres de les SS, les estètiques totalitàries han cridat a la mort d'una manera sistemàtica.

No és estrany, per al totalitarisme la vida humana no val res. L'individu no val res. El que val és la Idea, la Causa. Una cosa que està per damunt de les persones individuals. El sacrifici de l'individu per la Idea –la nació, la classe, la raça, la revolució– és un fet natural i fins i tot alegre. En el seu llibre *Occidentalisme*, Buruma i Margalit recullen una frase d'un combatent jihadista a l'Afganistan. Diu que està segur de la pròpia victòria contra els Estats Units, “perquè nosaltres ens estimem la mort i ells s'estimen la Coca-Cola”. El totalitarisme estima la mort. El pensament occidental, liberal, laic, democràtic amb el qual els totalitarismes s'enfronten s'estima el benestar, la felicitat individual, la llibertat. El totalitarisme menysprea l'individu. El pensament democràtic valora l'individu per damunt de tot.

Jo sóc dels qui s'estimen la Coca-Cola, d'entrada. Però si em donen a escollir entre la mort i la Coca-Cola, doncs encara més. I aquesta ha estat la tradició del catalanisme. L'any 1898, quan Joan Maragall posa les bases poètiques del catalanisme modern a la seva “Oda a Espanya”, està responent directament al pensament reaccionari espanyol que després portarà a Millán-Astray i al “Viva la muerte”. Maragall retreu a Espanya que les seves festes siguin els funerals, i li retreu també que “massa pensaves en ton honor i massa poc en el teu viure”. Maragall, que concep el catalanisme com un pensament modern, com un pensament en la línia del món occidental, democràtic, se situa a la banda del vitalisme contra l'exaltació de la mort dels totalitaris.

Aquest és el gran xoc del present. No és un xoc de civilitzacions, sinó d'ideologies. Els totalitarismes, que menyspreen la persona individual en nom de projectes totalitzadors i uniformitzadors, s'enfronten amb el pensament democràtic, liberal i laic, que valora l'individu i la vida humana. No és estrany que els totalitarismes hagin generat la figura del kamikaze, que dona alegrement la seva vida per l'emperador. Bruma i

Maregalit han estudiat en el mateix llibre la ideologia d'aquests kamikazes, el seu menyspreu al món occidental, que consideraven un món de mercaders que només buscava el benestar de les persones i que sobrevalorava la vida, a favor d'una ètica militar que s'estimava la mort. Com Millán-Astray. El kamikaze no és un desesperat, no és algú que se senti abocat a la mort perquè no el deixen viure. El kamikaze considera que la vida no val res. I si no val res ni tan sols la seva, contra tot instint i contra tota lògica, què considerarà que val la vida dels altres!

“N'hi ha uns que han generat i exaltat la fórmula del terrorista suïcida, la mort del qual és celebrada per familiars i amics.”

En bona part, el Pròxim Orient és des de fa temps l'escenari –entre moltes altres coses– d'aquest xoc d'ideologies. Per això en aquestes últimes setmanes hem assistit a un dels contrastos més espectaculars entre valors i mentalitats, de fonament ideològic. Sobre un mateix territori, n'hi ha uns que han generat i exaltat la fórmula del terrorista suïcida, la mort del qual és celebrada per familiars i amics, subvencionada per potències econòmiques afins i lloada i enaltida pels teòrics, en la seva versió particular del “Viva la muerte”. I a l'altra banda n'hi ha uns altres que remouen cel i terra per la vida individual d'un soldat segrestat. Deixant de banda altres consideracions polítiques, ètiques o estratègiques, aquí hi ha també el xoc entre dues concepcions de fons sobre el valor de la vida humana individual, sobre què significa la vida i la mort d'una persona. I no és un aspecte col·lateral. La manca de valor de la vida humana, encara que sigui de la pròpia, és una característica essencial dels totalitarismes, no un ornaament estètic. Perquè per a ells el subjecte no és la persona, sinó la Idea. El “Viva la muerte” no és mort.